

Пешгири Зуровари Хонаводагӣ

PDV

Prevention of Domestic Violence

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation
Конфедератсия Швейцария

ДАСТУРАМАЛ

оид ба вокуниши кормандони тиббӣ
ба ҳодисаҳои зӯрварӣ дар оила

Душанбе – 2018

**Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии
аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон**

ДАСТУРАМАЛ

оид ба вокуниши кормандони тиббӣ

ба ҳодисаҳои зуроварӣ дар оила

**(бо фармоиши ВТваҲИА ҚТ аз 11 майи соли 2018, №443
тасдиқ карда шудааст)**

Душанбе – 2018

Маҷмӯа бо кӯмаки молиявии Филиали GORA мБХ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар доираи Лоихаи “Пешгирии зӯроварии хонаводагӣ” (PDV), ки аз ҷониби Ҳукумати Швейтсария маблағгузори карда мешавад, ба ҷоп расидааст.

Барои паҳннамоии ройгон

ВАЗОРАТИ ТАНДУРУСТӢ ВА ХИФЗИ ИЧТИМОИИ АҲОЛИИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734025, ш. Душанбе, кӯчаи Шенченко 69. Тел: (992 37) 221 -18 -35, факс: (992 37) 221 - 75 - 25

аз « 11 » *05* с. 2018, № 493 **ФАРМОИШ**

ш. Душанбе

Дар бораи дастурамалҳо оид ба вокуниши
кормандони хадамоти иҷтимоӣ ва тандурустӣ
ба ходисаҳои зуроварӣ дар оила

Бо мақсади баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва самаранокии фаъолияти касбии корманди мақомоти тандурустӣ ва хифзи иҷтимоии аҳоли мутобики моддаи 14 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи пешгирии зуроварӣ дар оила» ва банди 10 -и Низомномаи Вазорати тандурустӣ ва хифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 марти соли 2014, №148 тасдиқ шудааст,

ФАРМОИШ МЕДИҲАМ:

1. Дастурамал оид ба вокуниши кормандони хадамоти иҷтимоӣ ба ходисаҳои зуроварӣ дар оила ва Дастурамал оид ба вокуниши кормандони тиббӣ ба ходисаҳои зуроварӣ дар оила тасдиқ карда шаванд (замима мегарданд).

2. Раёсати хифзи иҷтимоии аҳоли (Курбонов Қ.Б.), Раёсати ташкили хизматрасониҳои тиббӣ ва технологияҳои муосир (Шарипов Ш.З.), Раёсати ташкили хизматрасониҳои тиббӣ ба модарону кӯдакон ва танзими оила (Раҳматуллоев Ш.Р.), Агентии давлатии хифзи иҷтимоии аҳоли (Холзода А.Қ.) мутаносибан чихати дар амал татбиқ намудани дастурамалҳои мазкур, нашр ва дастрас намудани онҳо ба ташкилоту муассисаҳои алоқаманди тандурустӣ ва хифзи иҷтимоии аҳоли дар якҷоягӣ бо филиали ГОПА мБХ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон – «Лоихаи пешгирии зуровариҳои хонаводагӣ барои солҳои 2017-2019 (PDV)» тадбирҳои мушаххас андешанд.

3. Хадамоти назорати давлатии тандурустӣ ва хифзи иҷтимоии аҳоли (Бекмуродзода С.) назорати иҷрои дастурамалҳои мазкурро дар ташкилоту муассисаҳои тандурустӣ ва хифзи иҷтимоии аҳоли амалӣ намояд.

4. Назорати иҷрои фармоиши мазкурро ба зиммаи худ мегузорам.

Вазир

ДУРУСТ Н. Олимзода

Замима
ба фармоиши вазири тандурустӣ ва
ҳифзи иҷтимоии аҳолии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

аз « 11 » майи соли 2018, № 443

ДАСТУРАМАЛ
оид ба воқуниши кормандони тиббӣ
ба ҳодисаҳои зӯрварӣ дар оила

I. Муқарроти умумӣ

1. Мақсад, мавзӯ ва вазифаҳои асосии Дастурамал

1. **Мақсади** Дастурамали мазкур аз муайян намудани масъалаҳои марбут ба танзими фаъолияти кормандони тиббӣ ҳангоми мурочиати ҷабрдидагони зӯрварӣ дар оила ба муассисаҳои тандурустӣ, воқуниши онҳо ба ҳодисаҳои зӯрварӣ дар оила ва расонидани ёрии тиббӣ ба ҷабрдидагони зӯрварӣ дар оила ва дигар шаклҳои зӯрварӣ, ҳамчунин пешгирии зӯрварӣ дар оила, тавассути тартиби умумии муқарраргардидаи хизматрасонии тиббӣ, ўҳдадорӣҳо ва амалиётҳои дигари ақсуламали кормандони тиббӣ ба ҳодисаҳои арзашудаи ҳолатҳои зӯрварӣ иборат аст.

2. Мавзӯи Дастурамали мазкур ин робитаи мутақобилаи кормандони тиббӣ бо субъектҳои мушаххас – мизочони хизматрасонии тиббӣ – ҷабрдидагони зӯрварӣ дар оила, ки барои гирифтани ёрии тиббӣ мурочиат менамоянд, инчунин бо дигар ташкилотҳои, ки барои расонидани кӯмак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ дар оила тибқи қонунгузори амалкунанда ваколатдор гардидаанд.

3. Вазифаҳои асосии Дастурамал иборатанд аз дар амал татбиқ намудани тавсияҳои методӣ оид ба

расонидани кӯмаки бетаъхири аввалияи тиббӣ ва равонӣ ба ҷабрдидагони зӯроварӣ аз тарафи кормандони тиббӣ, инчунин бозравонии ҷабрдидагон ба дигар ташкилотҳо барои минбаъд таъмин намудани амалишавии ҳуқуқ ва манфиатҳои онҳо, ки аз тарафи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон кафолат дода шудаанд.

2. Мафҳумҳо ва истилоҳоти истифодагардида

4. Дар доираи ҷорабиниҳои дар ин Дастурамал тавсифгардида оид ба расонидани кӯмак ба ҳолатҳои зӯроварӣ дар оила мафҳумҳои «зӯроварӣ дар оила», «шаҳси ҷабрдида аз зӯроварӣ дар оила», «зӯровариҳои ҷисмонӣ, равонӣ ва шаҳвонӣ», «субъектҳои пешгирикунандаи зӯроварӣ дар оила», «амрномаи муҳофизатӣ», ки дар моддаи 1 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи зӯроварӣ дар оила» аз 19 март соли 2013, №954 баён гардидаанд, истифода бурда шудаанд.

5. Дар ҳолатҳои бозравонӣ намудани ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила аз тарафи мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба муассисаҳои тандурустӣ ва ё иштироки ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила дар истехсолоти судӣ нисбати зарардидагон мафҳуми «ҷабрдида», ки дар моддаи 42 Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурий дарҷ гардидааст, истифода бурда мешавад.

6. Мафҳумҳои «нақшаи инфиродии хизматрасонии истифодабаранда», «гурӯҳи ё тими байнисоҳавӣ» дар «Тартиб ва ҳаҷми пешниҳод намудани хизматрасониҳои ройгони иҷтимоӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 13 декабри соли 2012, №724 тасдиқ шудааст, ба таври зайл шарҳ дода шудаанд:

– нақшаи инфиродии хизматрасонӣ ба истифодабаранда – барномаи пешбарандаи (идоракунии) иҷтимоии истифодабаранда мебошад, ки аз тарафи гурӯҳи коршиносони касбӣ якҷоя бо истифодабаранда ё парастори ӯ дар асоси арзёбии эҳтиёҷоташ таҳия

гардидааст ва мақсад, вазифаҳо, натиҷаҳои мавриди интизори (пешбинишавандаи) идоракунии, инчунин намудҳои хизматрасони, муттасили ва мӯҳлатҳои пешниҳоди онҳоро муайян мекунад;

– арзёбии эҳтиётот – ҷараёни ҷамъоварӣ, ҷамъбастанкунии ва таҳлили маълумот аз ҷониби кормандони ҳадамоти иҷтимоӣ оид ба вазъи моддию ҷисмонӣ ва ҳолати зиндагии истифодабаранда бо мақсади муайян намудани намудҳо ва ҳаҷми зарурии хизматрасониҳо, инчунин таъсири онҳо ба баргараф намудани ҳолатҳои душвори зиндагӣ;

– гурӯҳи мутахассисони касбӣ – гурӯҳи кории мутахассисони касбӣ, ки бо мақсади баррасии натиҷаҳои арзёбии эҳтиётоти истифодабаранда, тасдиқ ва аз нав дида баромадани нақшаи инфиродии хизматрасонӣ ба истифодабаранда, пешниҳоди хизматрасонӣ ва дигар масъалаҳои муҳими марбут ба идоракунии инфиродӣ дар назди мақомоти ҳифзи иҷтимоӣ таъсис дода мешаванд.

7. Дар асоси моддаи 4 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила» амали ҳамин Дастурамал ба шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, шахрвандони хориҷӣ ва шахсони бе шахрвандӣ, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври расмӣ иқомат доранд, паҳн мегардад.

II. Ҳуқуқҳои ҷабрдидагон ва муқаррароти санадҳои қонунгузорӣ оид ба расонидани кӯмаки тиббӣ психологӣ (равонӣ) ба ҷабрдидагони зӯрварӣ дар оила

Ҳуқуқҳои ҷабрдидагон:

8. Зӯрварӣ дар оила вайронкунии ҳуқуқҳои асосии инсон, ба монанди ҳуқуқ ба ҳаёт, дахлнопазирии шахс ва раво надидани муносибати ғайриинсонӣ ва ҷазову шиканча ба инсонҳо, ки дар Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон (моддаи 18) дарҷ гардидаанд, маҳсуб меёбад. Дар моддаи моддаи 5 омадааст, ки «Инсон, ҳуқуқ ва озодии он арзиши оли мебошанд.

Ҳаёт, кадр, номус ва дигар ҳуқуқҳои фитрии инсон дахлнопазиранд.

Ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрвандро давлат эътироф, риоя ва ҳифз менамояд.»

9. Бо дарк намудани он, ки «зӯроварӣ дар оила» вайрон гардидани ҳуқуқи инсон ба шумор меравад, кормандони иҷтимоӣ бо мақсади эътироф намудан ва риояи ҳуқуқҳои зарардидагони зӯроварӣ дар оила, ки дар қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дарҷ гардидаанд, амалҳои муайянеро анҷом медиҳанд.

Мутобиқи моддаи 6 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи пешгирии зӯроварӣ дар оила» зарардидагони зӯроварӣ дар оила аз ҳуқуқ ба гирифтани намудҳои зерини кӯмакҳо бархӯрдор мебошанд:

- кӯмаки тиббӣ, равонӣ, ҳуқуқӣ ва иҷтимоӣ;
- бо розигии хаттиаш дар марказҳои ёрирасон, марказҳои бахшҳои тавонбахшии тиббию иҷтимоӣ барои ҷабрдидагон ҷойгир карда шавад;
- маслиҳатҳои ҳуқуқӣ ва дигар иттилоотро оид ба ҳифзи амниятиаш гирад;
- ба мақомоти худфаъолияти ҷамъиятӣ бо мақсади маҳкумкунии ҷамъиятии рафтори шахси зӯроварӣ дар оиларо содирнамуда мурочиат намояд;
- ба мақомоти қорҳои дохилӣ, прокуратура ё суд дар бораи ба ҷавобгарӣ кашидани шахси зӯроварӣ дар оиларо содирнамуда мурочиат намояд.

Заминаҳои қонунгузорӣ ва меъёрӣ:

10. Асосҳои ҳуқуқи таҳия ва ба тасдиқ расонидани Дастурамали мазкур аз банди 4.10-и Нақшаи чорабинӣҳо оид ба татбиқи Барномаи давлатии пешгирии зӯроварӣ дар оила дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014–2023» аз 3 майи соли 2014, №294 бармеояд.

11. Дар Консепсияи рушди оила дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2015, №801 тасдиқ гардидааст, зарурат ва аҳамияти таъминоти кӯмакҳои

ройгони ҳуқуқӣ, тиббӣ, равонӣ (психологӣ) ба ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила тавассути марказҳои бухронӣ, марказҳои дигари дастгирӣ, ки дар аксар минтақаҳои ҷумҳурӣ амал карда истодаанд, ташкили бақайдгирии пурраи ҳодисаҳои зӯроварӣ дар оила, гузаронидани тафтишоти саривақтӣ, таҳқиқоти судӣ ва баррасиҳои парвандаҳо бо мақсади ба ҷавобгарӣ кашидани гуноҳкору ба ҷабрдидагон пардохтани ҷабронпулӣ қайд шудаанд.

12. Расонидани кӯмаки тиббӣ ба ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила дар асоси талаботи Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон (Боби 7) аз ҷониби муассисаҳои давлатии тандурустӣ (муассисаҳои КАТС, марказҳои саломатии шахрию ноҳиявӣ, беморхонаҳо, табибони оилавӣ ва м.и.), инчунин дар асоси Низомномаи Ҳуҷраҳои тавонбахшии тиббию иҷтимоӣ барои ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила, ки аз ҷониби Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, анҷом дода мешаванд.

13. Мутобиқи банди 4.2 «Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 20130», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2016 тасдиқ шудааст, дар ҷумҳурӣ бояд низоми кафолатҳои давлатии расонидани кӯмакҳои тиббии ройгон, ки тавонад хароҷотҳоро барои ёри таъҷилӣ ва табобати бемориҳои аҳамияти иҷтимоидошта пушонад ва дастрасии аҳолии камбизоат ва осебпазирро ба хизматрасонии тиббӣ таъмин кунад, таъсис дода шавад.

14. Шаҳодатномадихӣ ва экспертизаи судию тиббии ҷабрдидагони зӯроварӣ дар оила тибқи тартиби муқаррарнамуда дар муассисаҳои ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ анҷом дода мешаванд.

15. Мутобиқи моддаҳои 72 ва 75 Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 майи соли 2017, №1413 табибони оилавӣ дар мавридҳои зарурӣ вазифадоранд, ки бо мақсади беҳтар намудани сифати хизматрасонии тиббӣ бо дигар мутахассисони соҳавии тандурустӣ ва ҳифзи

ичтимоии аҳоли ҳамкорӣ намоянд. Мутахассисони тибби оилавӣ ҳангоми мурочиати шахси ҷабрдидаи зуроварӣ дар оила ўҳдадоранд, ки масъалаҳои тиббии ўро, ҳамчун бемор ҳал намоянд ва дар сурати пайдо шудани зарурати кўмаки машваратии дигар мутахассисон ба бемор мусоидат намоянд.

III. Вокуниши кормандони соҳаҳои тандурустӣ ҳангоми мурочиати ҷабрдидагонии зуроварӣ дар оила

Принсипҳои вокуниш:

16. Ҳангоми иҷрои ўҳдадорихои касбӣ зимни бархўрд бо ҳодисаҳои зуроварӣ дар оила, мурочиати ҷабрдидагон кормандони соҳаҳои тандурустӣ дар баробари риояи принсипҳои маъмулии соҳавӣ боз аз чунин принсипҳо пайравӣ менамоянд:

- қонуният ва дастрасӣ ба адолати судӣ;
- ҳурмати арзишҳои инсонӣ ва роҳ надодани ба таъбиз;
- махфият;
- амалкарди маҷмӯӣ ҳангоми иҷрои ўҳдадорихои касбӣ;
- арзёбии маҷмӯии эҳтиёҷоти ҷабрдидагонии зуроварӣ дар оила;
- расонидани ёрии таъҷили ва бетаъхири тиббӣ.

17. **Ваколатҳои мақомоти соҳаи тандурустӣ** дар моддаи 13 Қонуни Ҷумҳурии «Дар бораи пешгирии зуроварӣ дар оила» матраҳ гардида, асосан аз самтҳои зерин иборатанд:

- иштирок дар таҳия ва татбиқи барномаҳо оид ба пешгирии зуроварӣ дар оила ва ҳамкорӣ бо дигар субъектҳои пешгирикунандаи зуроварӣ дар оила;
- таҳия ва дар амалияи муассисаҳои соҳаи тандурустӣ қорӣ намудани тавсияҳои методӣ оид ба расонидани кўмаки аввалияи тиббиро раванӣ ба ҷабрдидагон;

– расонидани кӯмаки аввалияи тиббӣ, ҳамчунин расонидани кӯмаки равонӣ, равонпизишкӣ, наркологи ва пешгирию табобатӣ ба чабрдида ва шахси зӯрварӣ дар оиларо содирнамуда;

– пешниҳод намудани маълумот ба мақомоти корҳои дохилӣ оид ба мурочиати чабрдида ва кӯмаки тиббии ба ӯ расонидашуда;

– амалӣ намудани дигар ваколатҳое, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудаанд.

18. Бақайдгирӣ ва ё муайянкунии чабрдидагони зӯрварӣ дар оила аз ҷониби кормандони тиббӣ дар ҳамаи сатҳҳои расонидани кӯмаки тиббӣ анҷом дода мешавад: дар сатҳи ёрии таъҷилии ихтиёрӣ, кӯмаки аввалияи тиббӣ санитарӣ, кӯмаки тиббии амбулаторӣ ва беморхонавӣ ва монанди инҳо.

19. Муайянкунии чабрдидагони зӯрварӣ дар оила дар доираи муойинаи тиббии профилактикӣ, диспансеризация, ташрифоти хонабахонаи табибони / ҳамшираҳои шафқати оилавӣ, бо роҳи мурочиати мустақими чабрдидагон анҷом дода мешаванд. Дар ҳолатҳои расонидани амалиётҳои таъҷилии ҷарроҳии тиббӣ ё безаргардонии заҳролудшавии мизочон – бо роҳи расонидани ёрии тиббии таъҷилӣ. Асос барои муайянкунӣ метавонад мурочиати худи чабрдидагон ба зӯрварӣ ё пурсиши шахси бошад. Аломатҳои рафторӣ ё алоими дигар, симптомҳое, ки ба мавҷудияти омилҳои зӯрварӣ дар оиларо таҷассум менамоянд, аз инҳо иборатанд:

– мушоҳидаҳо аз рӯи рафтори чабрдидагон;

– мушоҳидаҳо аз болои рафтори айбдоршавандогони зӯрварӣ дар оила ва дигар аъзоёни оила;

– муайянкунии ҳолатҳои клиникӣ марбут ба зӯрварӣ дар оила.

20. Ҳангоми муайянкунии ҳолатҳои клиникӣ зерин зарур аст, ки муносибатҳо бо ҳодисаи зӯрварӣ дар оила муайян карда шаванд:

- аломатҳои депрессивӣ, беқарорӣ, вайроншавии баъди осеббардории рӯҳӣ, вайроншавии хоб;
- зуҳуроти даст задан ба худкушӣ ва ё расонидани зарари ҷисмонӣ ба худ;
- суъистифода аз нушокиҳои спиртӣ, истифодабарии бардавоми тамоку ва дигар маводи муҳаддир;
- аломатҳои музмини бемориҳои рудаду меъда, ки сабабҳои онҳо номаълум аст;
- бемориҳои мунтазам пешобдон ё гурдаҳо, ки сабабҳои онҳо номаълум аст;
- Вайроншавии солимии репродуктивӣ, аз ҷумла ҳолатҳои такрории ҳомиладории номатлуб ва / ё ҳолатҳои катъ гардидани ҳомиладорӣ, сари вақт мурочиат накардан ба машваратгоҳи занона дар давраи ҳомиладорӣ, ҳолатҳои оқибатҳои ногувори ҳомиладорӣ;
- аломатҳои вайроншавии репродуктивӣ, аз он ҷумла дардҳои камарбанд ва норасоии ҷинсӣ, ки сабабҳои онҳо номаълум аст;
- такроршавии хунравии дохилираҳмӣ ва сироятии бо роҳи алоқаи ҷинсӣ гузаранда;
- ҷароҳати ҷисмонӣ, аз ҷумла хусусияти такрорӣ дошта ва бо шарҳи маълумоти носаҳеҳ ё нопурра;
- вайроншавии системаи марказии асаб: дардҳои доимии сар, мушкilotи маърифат, ноқоимии шунавоӣ.

21. Ҳангоми муайян кардани нишонаҳои рафтории зерин зарур аст, ки муносибатҳо бо ҳодисаи зӯрварӣ дар оила муайян карда шаванд:

- зараре, ки ба нақли шахси зарардида мувофиқ нест;
- ҷабрдида мекӯшад, ки зарарро пинҳон кунад ё ҷиддияти онҳоро коҳиш диҳад;
- шахси занро ҳамроҳикунанда занро бо корманди тибб танҳо намегузорад;
- ҷабрдида намехоҳад, ки дар ҳузури шахси ҳамроҳикунанда гап занад;
- сари вақт ба қабули табиб ҳозир нашудан ва саркашӣ аз таъиноти табибон;

– вучуд доштани якчанд чароҳат дар марҳилаҳои гуногуни шифоёбӣ;

– бемор дар ҳолати тарс, ташвиш ё ногузир қарор дорад;

– шахси ҳамрокунандаи ҷабрдида асабӣ ба ҷои ҷабрдида суҳан мекунад ё аз утоқи табиб баромаданро рад мекунад;

– дер-дер ё тамоман наомадан ба машваратгоҳи занон;

– аз беморхона пеш аз мӯҳлат ҷавоб гирифта аз ҷониби худ ё бо фишори шахси ҳамроҳикунанда.

22. Ҳолатҳои клиникӣ ва рафтори пешниҳодҳои боло бошад, нишонаҳои зӯрварии ҷисмонӣ, психологӣ ва шахвонӣ, инчунин зӯрварӣ нисбати кӯдакон, ки бояд дар давоми пурсиши дақиқ ва муоинаи тиббии ҷабрдида тасдиқ карда мешавад, ки он бояд аз ҷониби кормандони ботаҷриба дар соҳаи тандурустӣ ва дигар тадбирҳои дастгирикунанда дар ҳолатҳои зӯрварӣ, мутобиқи Дастурамали мазкур, дар ҳуҷраи алоҳида бе ҳузури шахси бегона, дар шароити махфӣ ва раван кардан ба мутахассисони дигар.

23. Пеш аз ҷамъоварии ташхис ва санҷиши тиббӣ, розигии ҷабрдида зарур аст. Ҳангоми ҷамъоварии ташхис оид ба зӯрварӣ маълумоти зерин бояд ба даст оварда шавад:

– мӯҳлати аз лаҳзаи зӯрварӣ ва намуди зӯрварӣ фаро расида;

– хатари ҳомиладорӣ;

– хатари гирифтӣ ба ВИЧ ва дигар бемориҳои сироятӣ;

– вазъи саломатии равонӣ.

24. Барои муайян кардани ҷабрдидаи аз зӯрварии ҷисмонӣ, аломатҳои тиббии зерин бояд ба инобат гирифта шаванд:

– зӯровариҳои ҷисмонӣ, аксар вақт дар шакли лату кӯб ва баъзан дигар ҳолатҳо (газидан, аз мӯйи сар кашола кардан, буғи кардан, саҳт ларзонидан (хусусан кӯдакон). Зарари ҷисмонӣ, одатан бо амалҳои номаълум, дар баъзе ҳолатҳо бо анҷомҳои ба даст омада (тасма, зарф ва ғайраҳо) расонида мешавад. Зарарҳо одатан рӯякӣ, ба монанди хунҳобии тағи пӯст, харошидан, ҷароҳатҳои вазнини ҷисмонӣ ба монанди шикастани устухонҳо, осеби узвҳои дохилӣ ва ғайра мебошанд;

– осеб дар сатҳи сар ба монанди хунҳобии назди ҷашм, сактаи мағзи сар, осеби лабҳо (хунравӣ, харошидагӣ, осебҳои беруна), омехта/набудани дандон, шикасти ҷоғҳо, осеби мағзи сар (ларзиш, контузия, хунравии дохилисар). Зарбаҳои ба гӯш расида боиси осебҳои пардаи гӯш ва яқбора баланд шудани фишори канали шунавоӣ шуда метавонанд. Кашидан аз мӯйи сар ба пайдошавии нуқтаҳои ҷарбӣ ва хунравии нуқтагии зерипӯст оварда мерасонад. Ларзонидани интенсивии ҷабрдида, бахусус кӯдак, метавонад ба оқибатҳои вазнин, ба монанди омози мағзи сар, гематома ва хунравии пардаи ҷашм, инчунин зарари хос оварда расонад. Дар ҷунин ҳолатҳо дар сатҳи китф ё қафаси сина хунҳобӣ пайдо мешавад;

– осеб дар сатҳи гулӯ, ки асосан дар ҳолати буғӣ кардан дар шакли хунҳобии давршакл ё байзавӣ пайдо мешавад (изи болиштакҳои ангушт) ва ҳамчунин дар шакли хат ё байзавӣ (изи нохун);

– осеби сандуқи сина, ба ғайр аз беруна ҳамчунин дар намуди шикастани қабурғаҳо ва осеби узвҳои дохилӣ дида мешавад. Шикасти устухонҳо бо ҷойгиркунии фрагментҳо бо осеби шуш ва инкишофи гемопневмоторакс шаванд;

– узвҳои дохилӣ метавонанд ҳангоми задан ва ҳам тавассути фишор додан бо ҷисми кунд захмдор шаванд. Дар натиҷа, осеби узвҳои дохилӣ дар шакли хунравии подкапсулярӣ, даридани пардаи луоб ва пачақ шудани паренхима пайдо шуда метавонад. Қайд кардан зарур аст, ки осеби узвҳои дохилӣ метавонанд ҳам бе осеби узвҳои

пеши шикам пайдо шаванд. Макрогематурия, хангоми набудани чунин чараёни патологгии сангҳои гурда, метавонад дар баробари зарбхурии берунаи қисми миён ва натиҷаҳои тадқиқоти ултрасадо, дар бораи зарбхурии гурда суҳан равад;

– осеб гирифтани узвҳои ҳаракат метавонад аз амали хашмгин ва беҳаракатии ҷабрдида бошад. Осеби дар ҳолати хашм, Осеби дар ҳолати хашм расонидашуда, дар баъзе ҳолатҳо хусусиятҳои объектҳои, ки ба онҳо расонида шудааст, инъикос меёбад. Осеби дар ҳолати беҳаракатии ҷабрдида ба омал омада одатан дар қисми болоии узвҳои ҳаракат ба амал меоянд. Хангоми беҳаракаткунонии ҷабрдида бо истифодаи даст ба амал оварда шавад, дар ин ҳолат дар қисми китф ва зеркитф хунхобии даврагӣ ё байзашакл дар якҷоягӣ дар микёси тасвирӣ ба амал меояд. Беҳаракаткунонии ҷабрдида бо воситаи бастан бо банд ё дигар асбоб ба амал оварда шавад дар қисми даст, банди даст ва атрофи микёси тасвир из боқи мемонад. Дар натиҷаи худҳимояи ҷабрдида ҳолати шикастани оринчи даст кам нест;

– осеби дар натиҷаи сӯзонидан бо сигор руҳдодашуда, намуди пӯсти сӯхташудаи шакли даврагии диаметри 0.5–1.0 см-ро ба вучуд меорад. Осеби дар натиҷаи бо маҳлули гарм ба амал омада ҳамчун қоида рӯякӣ ба мисли ба поён шорида мебошад. Осеби аз оташ бардошташуда баръакс, ба монанди болоравии пӯстҳо ва ба мӯйҳои рӯи пушт ҳам мекунанд;

– намуди аз ҳама вазнини зуроварӣ ин куштори ҷабрдида мебошад. Дар чунин мавридҳо ҷароҳатҳои ҷисмонӣ, на танҳо бо ашҳои кунд, ҳамчунин бо ашҳои тез (қорд, табар ва ғайра) расонида мешавад. Ҷабрдида, махсусан қудак ё калонсолон, бо воситаи буғикунии механикӣ (буғи қардан бо даст, ресмон, маҳдуд қардани ҳаво, ғарқкунӣ, маҳкам қардани роҳҳои нафас бо воситаи объектҳои бегона) метавонанд кушта шаванд. Баъзан ҷабрдида худкушӣ мекунад ё ба шуъбаи эҳёи ҳаёт бо намудҳои вазнини захролудшавии кимиёвӣ бистарӣ қарда мешаванд.

25. **Зӯроварии психологӣ** дар натиҷаи тарсонидан, таҳқир, таҳдидҳо, сиёҳкунии ҷабрдида ба амал оварда мешавад. Натиҷаҳои эҳтимолии зӯроварии психологӣ инҳоянд:

– мушкилоти эҳсосии субъективӣ: эҳсоси ғаму гусса, нокомӣ, асабӣ, ноустуворӣ, норасоии тобоварӣ, шодии ҳаёт, дарди сар, хастагӣ, беҳобӣ тарсу ваҳм;

– аломатҳои тангӣ ва ғамангезӣ: ташвиш, вазнини дӯш, унсурҳои фикрҳои худкушӣ, депрессияҳои зоҳирӣ, мушкилоти эҳсосӣ (ханда, гиря), фикрҳои суст, ифодаҳои зичи тағйири симо;

– аломатҳои муҳофизатӣ: эҳтиёҷи ҷабрдида ба муҳофизат, дастгирӣ ва, фаҳмидан, ҷустуҷӯи кӯмак аз ҳешовандон, ғамхорӣ тиббӣ, ӯ танҳо бо душворихо мубориза бурда наметавонад, ғаъл ва қавӣ буда наметавонад.

26. **Зӯроварии ҷинсӣ** шакли зӯроварӣ (дар байни оилаҳо ва берун аз муносибатҳои оилавӣ) бо оқибатҳои қиддӣ барои саломатии ҷисмонӣ ва психологӣ, ки аз ҷониби духтурон гинекологҳо, мутахассисони марказҳои саломатии репродуктивӣ ва тиббӣ ошкор карда мешаванд. Дар сурати зӯроварӣ ба занон, зӯроварии шаҳвонӣ бо хунҳобии ҳаттӣ ва байзашакл дар қисми дарунӣ ронҳо дар сатҳи андоми зан, бо зарарёбии пардаи бакорат ё девораҳои дохили андоми зан дида мешавад. Дар ҳолати ҷунин ҷароҳатҳо ба таври ғаврӣ санҷиши тиббӣ бо мақсади муайян кардани аломатҳои алоқӣ ҷинсӣ зарур аст. Ҳомиладорӣ ва бемориҳои тавассути роҳи ҷинсӣ гузаранда метавонад дертар нишондиҳандаи амали алоқӣ ҷинсӣ, аз ҷумла алоқӣ ҷинсии нопурра бошад. Зӯроварии ҷинсӣ, ҳам дар муқобили занон ва ҳам мардон, метавонад дар шакли анализ ба вуқӯъ пайвандад, ҳолати осеббинӣ луоббӣ ва ҳатто деворҳои мақъад, ки даҳолати тиббиро зарур аст.

27. Шакли вазнини 30 нисбати зӯроварии кӯдакон мебошад. Аксар вақт ин падида хусусиятҳои зеринро дар бар мегирад: аломатҳои латуқӯби кудак, аломатҳои ларзонидани кӯдак.

– нишонаҳои кӯдаки латуқӯбшуда ба зарари ҷисмонӣ ишора мекунад. Мавҷудияти ҷароҳатҳое, ки дар марҳилаҳои мухталиф шифо ёфтаанд, қариб ҳамеша аломати нишонаҳои зӯроварӣ нисбати кӯдак мебошад, зеро умуман баъди гузаштани мӯҳлати тӯлонии зуроварии нисбати кудак содиркардашуда ба духтур мурочиат мекунад. Аломатҳои имконпазири зуроварии нисбати кудак: ҷароҳати дохилӣ ва берунӣ, захмҳо, сӯхтаҳо, гематомаҳо, шикастҳо ва ғайра.

– аломати кудак ларзонидашуда, як намуди ҷароҳати майнаи сар мебошад. Ҷароҳати майнаи сар, ҳамчун шакли зӯроварӣ нисбати кӯдакон, мумкин аст дар ҳолати ба сараш задан ба вукӯъ ояд, тасодуфан аз дасти шахси калонсон афтидани кудак ё ин ки барқасдона партофтан ё ларзонидан. Баръакси дигар шаклҳои ҷароҳати майнаи сар, аломати кудаке ки ларзонида шудааст, натиҷаи ҷароҳати аз ҷониби шахсе, ки тифл ё кӯдаки хурдсолро меорад, мебошад. Дар робита ба хусусиятҳои анатомияи кӯдакии ин синну сол ӯ ба хатари аз ҳад зиёд зараровар аз чунин амалиёт иборат аст. Бинобар ин, аксарияти чунин ҳолатҳо бо кӯдакон аз синни то 1 солагӣ меоянд. Дар кӯдакони аз ин ҳолат зиндамонда дучори бемориҳои қисман ё пурра нобино шудан; талафоти шунавоӣ; ларзиш; таъхирҳои афзоиши рӯхӣ; мушкилоти сухан; мушкилоти хотира ва диққат; фалаҷ (баъзе ҷароҳатҳо кӯдакро ба кома меоранд). Дар ҳолатҳои сабуктар, дар кӯдаки ба зуроварии ларза гирифтور шуда чунин аломатҳоро мушоҳида кардан мумкин аст: хоболудӣ, асабоният, дилбеҳузурӣ, вайроншавии синамакӣ ва фурубарӣ, ҷарҳ задани сар, ларзиш, мушкилоти нафаскашӣ, ҳолати тағйирёбии хуш, аникорозия (нобаробарии диаметри гавҳаркаи чашм), нигоҳ дошта

натавонистани сар, нотавонӣ дар биниш (чашмро дошта натавонистан).

Шакли шадиди зӯроварӣ нисбати кӯдакон таҷовуз ба номус, зӯроварии чинсӣ (аз ҷумла оила/инсест) ва истисмори чинсӣ мебошад.

28. Зӯроварӣ нисбати зани ҳомила аксар вақт аз ҷониби як қатор омилҳо (зӯроварии ҷисмонӣ, психологӣ, чинсӣ), ки ба оқибатҳои вазнини саломатии ҳам зан ва ҳам ҳамл оварда мерасонад, муайян карда мешавад. Оқибатҳои зӯроварӣ дар давраи ҳомиладорӣ метавонанд фавран ва таъхир шаванд. Таъсири фаврӣ ба ҳомиладорӣ:

- ҷароҳат дар сатҳи шикам ;
- хунрезӣ (аз ҷумла бо ҷудошавии ҳамроҳак);
- даридани бачадон;
- исқоти ҳамл /таваллуди тифли мурда ва ғайра.

Оқибатҳои дарозмуддат аксаран ба таваллуди пешакӣ, вазни кам таваллуд мешаванд, сабаби бемории кӯдак аз сабаби сироятҳои ба воситаи алоқаи чинсӣ (САҶГ) гузаранда ва ғайра.

29. Муоинаи тиббӣ дар сурати ошкор намудани зуроварӣ дар оила пурра аз сар то пой гузаронида мешавад; дар ҳолатҳои зӯроварии шахвонӣ, аз ҷумла чинсҳо бо риояи принципҳои умумии зерин:

– гузаронидани санчиш, худ барои бемор боиси зарари навбати нагардиданаш фаҳмонидан зарур аст, ки тафтишоти тиббӣ ба кадом хотир гузаронида мешавад ва чӣ тавр. Инчунин ба беморон имконияти пурсидан ва саволҳо додан зарур аст;

– розигии бемор, ки оё меҳоҳад санчишро зан-духтур гузаронад (махсусан дар мавриди таҷовузи чинсӣ);

– беморро танҳо нигоҳ надоред (масалан, ҳангоми интизории санчиш);

– аз ӯ хоҳиш кунед, ки либосашро тамоман кашида, либоси беморхонаро ба бар кунад. Дар ин ҳолат шумо метавонед зарари пинҳониро бинед;

– махсусан ба мавзеъҳои дар зери либос ва мӯй пинҳоншуда диққат диҳед;

Агар зан ба зуроварии шахвонӣ гирифта шуда бошад, на танҳо чинҳо ва шикам, ҳатман тамоми ҷисми занро муоина кунед:

– ҳар як зарари ҷиддӣ ва ночиз диққат диҳед;

– дар айни замон зарур аст, ки ба нишонаҳои эмотсионалӣ ва психологӣ диққат диҳед;

– дар давоми тамоми азназаргузаронӣ дар бораи амалҳоятон шумо ба бемор хабар диҳед ва аз ӯ иҷозат пурсед. Ҳамеша ба ӯ нақл кунед, ки чӣ кор кардан лозим аст ва ба кадом қисмҳои бадани мизоч даст мерасонед. Асбобҳои ҳудро нишон диҳед ва мақсади истифодаи онҳоро фаҳмонед;

– мизоч метавонанд ҳамаи расмиёти азназаргузаронӣ ё баъзе ҷузъҳои онро рад кунанд, қарори онҳоро эҳтиром намоед. Қобилияти мизоч барои назорат кардани қоидаҳои тафтишот як ҷузъи муҳими шифобахшист;

– ҳангоми муоина, намунаҳо оддӣ ва ҳам намунаҳо барои санҷиши экспертизаи тиббӣ ҷамъоварӣ карда шавад. Ин бояд аз ҷониби мутахассиси омодагии экспертизаи тиббӣ дошта анҷом дода шавад;

– гузаронидани экспертизаи тиббӣ ва ҷамъоварии далелҳои экспертизаи тиббӣ оид ба парвандаҳо дар як ҷо ва дар як вақт, аз ҷониби як мутахассис, шумораи муоинаҳоро коҳиш медиҳад.

4. Таъмин намудани ғамхорӣ асосӣ ва машварат барои ҷабрдидагони зӯрварӣ

30. Вақте ки коргарони тиббӣ ба ҷабрдидагони зӯрварӣ кӯмак мерасонанд, бояд огоҳ бошанд, ки ин кӯмак бояд ба ҷор талаботи асосии чунин шахсон ҷавобгӯ бошад:

– ниёзҳои эмотсионалӣ / психологӣ марбут ба саломатӣ;

– ниёзҳои ғаврии саломатии ҷисмонӣ;

- талаботи мавҷудаи амният;
- дастгирии мунтазами маънавий.

Мусоидат дар самти зуроварӣ дар оила раванди муттаҳидест, ки ба эҳтиёҷоти инфиродии **чабрдидагони** зӯроварӣ ҷавоб медиҳад (ба замимаи Замимаи 1 нигаред).

31. Муносибати аввалин бо **чабрдидагони** зӯроварӣ хеле муҳим аст, зеро боварӣ ба ҳамаи мутахассисон асосан аз таҷрибаи муошират бо мутахассисони аввалае ки чабрдида муроҷиат намудааст, бармеояд. Вазифаи асосӣ дар ин марҳила ба фарогирии ҳамдигарфаҳмӣ фароҳам оварда шудааст. Ҳолати муваффақияти сӯҳбат ба боварии беморон дар соҳаи тандурустӣ, фароҳам овардани фазои мусоиди психологӣ мебошад. Дар рафти гуфтугӯ, рафтори берунаи **чабрдидагон** шубҳаноки зӯроварӣ, ифодаҳои рӯшноии онҳо, рӯйдодҳо ва нокомии сухан метавонанд маълумоти муфидро пешниҳод кунанд. Ҳангоми муолиҷа бо беморе, ки **чабрдидагони** зӯроварии шаъну шараф мебошад, корманди тибаш бояд: худашро даъват кунад; бо мусоҳиб танҳо бо «шумо» алоқа намояд; оромона сухан гӯяд.

32. Нигоҳубини асосӣ ё ибтидоӣ ҳангоми зӯроварӣ дар оила ҷавобан ба эҳтиёҷоти эҳсосӣ ва амалии **чабрдида** кӯмак мекунад. Мақсади ин 5 ҷузъи асосиро дар бар мегирад (дар формати «5 П»):

- диққатнок ва бе муҳокима ба нақли **чабрдидагони** зуроварӣ гашта гӯш додан;

- бо саволҳои дуруст ва кушода барои муайян кардани эҳтиёҷоти гуногун ва ташвиши эмотсионалӣ, ҷисмонӣ, амалӣ (масалан, ғамхорӣ ба кӯдакон) пурсед;

- чабрдидагонро боварӣ ҳосил кунед, ки онҳо ўро мефаҳманд ва ўро айбдор намеkunанд;

- баланд бардоштани амният тавассути кӯмак дар таҳия ва муҳокимаи нақшаи амният барои паст кардани хатарҳои зӯроварӣ дар оянда;

– Дастгирӣ / равнасозӣ тавассути пешниҳоди иттилооти зарурӣ ва кӯмак ба гирифтани дигар хизматҳо ва кӯмаки иҷтимоӣ.

Се вазифаи аввалиндараҷаи сарпарастии асосӣ ё ибтидоӣ – шунидан, пурсидан ва тасдиқ кардан дар мавриди аввал барои расонидани кумак ҳал карда мешавад, агар ягон шарте, ки ба ҳаёт таҳдид мекунад ё ба ҳолати фавқулодда ниёз надошта бошад. Пас аз расонидани кӯмаки ҳамаҷонибаи тиббӣ ва психологӣ, ду вазифаи асосии вазифаи аввалиндараҷаи ғамхорӣ ҳал карда мешавад – баланд бардоштани беҳатарӣ ва дастгирӣ/ пуштибонӣ (ниг. Замимаи 1)

33. Ҳангоми муошират бо қурбониёни зӯроварӣ, корманди тиб бояд:

– ташаббусро ба даст гирифта саволҳоро оид ба зӯроварӣ пешниҳод намояд;

– саволҳоро бевосита ба таври мулоим пурсад;

– фаҳмонад, ки иттилоот махфӣ мемонанд ва инчунин ба **ҷабрдида** дар бораи маҳдудиятҳои махфият хабар диҳад;

– зарур аст, ки ҷабрдидаро ба чашмаш нигоҳ карда диққати худро ба он равона созад;

– ишора ва ҳаракатҳои худро назорат кунад;

– маҳкум накунад, босавод бошад, сабр кунад;

– тасдиқ кунад, ки чизе ки ҷабрдида мегӯяд, муҳим аст;

– барои ором намудани ҷабрдида ба таври хайрхоҳона сӯҳбат кунад;

– ба ҷабрдида гӯш диҳад, гӯяд, ки эҳсосоти ӯро тасдиқ мекунанд;

– вонамуд намояд, ба гапҳои гуфтаи ҷабрдида бовар кардааст;

– қайд намояд, ки дар зӯроварии баамаломата айбдор нест ва барои рафтори ғайриқонуниаш айбдор масъул аст; Ба ҷабрдида гӯед, ки шумо ӯро дастгирӣ мекунед ва ӯ аз он чӣ рӯй додааст, айбдор нест. Дар робита ба ҷабрдида

фаҳмонед, ки эҳтимол, зӯроварӣ новобаста аз ваъдаҳои гунаҳкор ва ваъдаҳои такрор мешавад. Дар бораи кӯмакҳои маҳаллӣ маълумот диҳед.

34. Ҳангоми муошират бо ҷабрдидаи зӯроварӣ барои кормандони тиббӣ иҷрои амалҳои зерин манъ мебошад:

– дар бораи зӯроварӣ дар ҳузури шахси хамроҳикунанда, аъзоёни оила ё дӯст/дугона пурсиш гузаронад. Дар хотир доред, ки аз ҳама муҳимтарин беҳатарии мизоч аст;

– худро танҳо дар нақши камфаъоли шунавандагӣ нигоҳ дорад. Агар кормандони тиббӣ худро камфаъол нишон диҳад, ҷабрдида метавонад фикр кунад, ки вай бовар надоранд, ва ӯ ҳақ нест, аммо таҷовузкор ҳақ аст;

– рафтори ҷабрдидаро маҳкум кунад, инчунин тарсонданад;

– маҳкум ё тамасхур намояд;

– хулосаҳои шитобкорона барорад, кушиши фикру баёноти шахси ҷабрдидаро анҷом диҳад;

– иваз кардани мавзӯи сӯҳбат; беътиноӣ нишон додан;

– бепарвоӣ, бетоқатӣ, сухани гуяндаро буридан ё маҷбур кардан, ки дубора суханонашро такрор кунад;

– дар рафти сӯҳбат ҷалб намудани мутахассисони дигар, агар розигӣ нагирифта бошад;

– маҷбур кардани ҷабрдида барои нақл намудани ҳолатҳои зӯроварӣ. Ба ҷабрдидагон барои фикрашро яққоя кардан иҷозат диҳед. Барои пурсиш кардани кӯдакони зарардида, психологро даъват кунед. Далелҳо ва фактҳои худро тасдиқ кунед.

5. Расонидани кӯмаки маҷмуавии тиббӣ ба **ҷабрдидагон** зӯроварӣ

35. Муносибати фаврии тиббӣ мутобиқи мушкилоти муайяншудаи саломатӣ, дар доираи муассисаҳои тиббӣ мутобиқи протоколҳои клиникӣ таъмин карда мешавад.

Мизочони бо шароитҳои вазнини ба ҳаёт таҳдидкунанда бояд фавран ба муолиҷаи фаврӣ ба муассисаҳои табобатӣ равона намоянд.

36. Мизочоне, ки бо ҷароҳати на онкадар муҳим аз қабилӣ буридани, гематомаҳо ва ҷароҳатҳои берунӣ, метавонанд аз ҷониби духтур ё кормандони тиббӣ муоина карда шаванд. Ҳар ҷароҳат бояд тоза ва табобати мувофиқ карда шавад. Табобат мувофиқи протоколҳои клиникӣ муқаррар карда мешавад.

37. Дар сурати зӯроварии ҷинсӣ, хангоми таҳияи тадбирҳои зарурӣ пас аз ҳодисаи зӯроварӣ, мутахассисони тиббӣ бояд аз замони зӯроварии ҳодиса дида баромада шаванд. Кӯмаки ҳамаҷониба дар чунин ҳолатҳо бояд ҳамеша инҳоро дар бар гирад:

- кӯмаки аввалия дар формати 5 Р;
- ҳадамоти табобати ҳамаҷониба ба:
 - табобати ҷароҳатҳо ва осебҳо;
 - пешгириӣ ё қатъ кардани ҳомиладорӣ номатлуб;
 - санҷиши вируси норасоии масунияти одам (ВНМО) ва профилактикӣ гайрииртиботӣ (ПҒИ);
 - табобати синдроми САҶГ ва озмоиш (агар зарур бошад)
 - кӯмаки раванӣ ва иҷтимоӣ

38. Дар давоми 5 рӯзи баъди зухуроти зӯроварӣ, кормандони соҳаи тандурустӣ бояд:

– идома додани хизматрасонии тиббии ибтидоӣ ва умумӣ. Барои зӯроварии шахвонӣ, маҷмӯи ғамхорӣ ҳамаҷонибаи тиббӣ бояд инҳо бошанд:

- Пешгирии профилактикӣ ВИЧ (мутобиқи протоколҳои мавҷуда ва ҳуҷҷатҳои меъёрӣ);
- ПҒИ САҶГ (мувофиқи протоколҳои мавҷуда ва ҳуҷҷатҳои меъёрӣ).

39. Агар **чабрдидагони** зӯроварии чинсӣ дертар фаро расад, РЕР барои ВИЧ бояд ҳарчи зудтар оғоз карда шавад ва на дертар аз 72 соат пас аз амалҳои зӯроварӣ. Пастшавии фаврӣ танҳо дар 5 рӯзи аввали баъди истифодаи зӯроварӣ истифода бурда мешавад. Агар зан барои андешидани чораҳои пешгирикунанда дер боз кунад, мутахассиси тиб метавонад:

- кӯмаки аввалин дар формати «5Р»;
- озмоиш ба ҳомиладорӣ ва ВИЧ;
- арзёбии солимии равонӣ ва кӯмаки зарурӣ.

40. Корманди тиббӣ, ки мониторинги динамикии чабрдидаи аз ЗО гузаронида бояд аломатҳои баъд аз зӯроварӣ, ки дар натиҷаи зӯроварӣ руҳ медиҳанд. Баъдтар ин зарари шадид метавонад ба мушкилоти баъдилатхурии асаб (МБЛА) оварда расонад. Ин нишонаҳо дар сатҳи психологӣ пайдо мешаванд:

– вайроншавии хоб, хотираҳои такроршаванда, мушкилиҳои зиёд, ташвиш ва бесарусомонӣ, вайроншавии муносибатҳо, ҳисси муносибати бераҳмонаи ҷома;

ва дар сатҳи физиологӣ:

– ҳисси норасоии ҳаво, норасоии кори меъда, дардҳои дохилӣ, дарди сар, фоизи камшавии рағбати чинсӣ, ба нуқтаи тамоман безътиноӣ.

Ҳангоми муайян кардани ин нишонаҳо, мутахассисони тиббӣ бояд ба қурбонӣ дар идоракунии МБЛА кӯмак кунанд, ки инҳоянд:

- шинос намудани занон бо МБЛА;
- таҳкими кӯмаки иҷтимоӣ ва омӯзиши идоракунии ҳангомӣ асабоният.
- машварат дар марказҳои бӯхронӣ, ки онҳо метавонанд барқарорсозии психологӣ гузаранд.

41. Дар давоми се моҳ пас аз руҳ додани зӯроварӣ корманди тиббӣ, ки чабрдидаи зӯровариро нигоҳубин мекунад, метавонанд:

– идома додани расонидани ёри аввал дар формати «5P»;

– дар давоми 1–3 моҳ пас аз зӯроварӣ “назорати динамикӣ” истифода барад, аммо ин услуб набояд истифода бурда шавад, агар қурбонӣ афсурдаҳои бошад, истеъмоли машруботи спиртӣ ё маводи мухаддир, фикрҳои худкушӣ ё ӯҳдадорҳои ҳаррӯзаи худро бо азоб иҷро кунад;

– аз нав равона кардан (мувофиқи имконият) ба табобати тарзи рафтори равонӣ ба психолог дар ҳолатҳои, ки ҷабрдидаи зӯроварӣ бо сабаби оқибатҳои зӯроварӣ қорҳои ҳаррӯзаро иҷро карда натавонад. Дар ҳолатҳои гумонбаршудан ба беморҳои рӯҳӣ, қорҳои тиб ба ташкили машварат аз қониби духтури равонӣ мусоидат мекунад ва ҳангоми тасдиқ кардани бемории рӯҳӣ – ба муассисаҳои махсусгардонидашудаи тиббӣ табдил равона мекунад.

III.6. Пур кардани ҳисобҳои тиббӣ ва ҳисобҳои

42. Ҳангоми ошкор карда шудани зӯроварӣ қорҳои тиббӣ бояд беморро дар Низомии бақайдгирии - қурбонӣ зӯроварӣ (ниг. Замимаи 3) ва вазъи саломатӣ – дар шакли қайди гузориши зӯроварӣ (ба замимаи 4 нигаред) ба қайд гиранд. Сабтҳои тиббӣ аз қониби духтур/ҳамшираи оилавӣ, духтури беморхона, духтури ёри таъҷилӣ, духтур ё ҳамшираи навбатдори ҳуҷраҳои тиббӣ-иҷтимоӣ ба қониби гирифтори зӯроварӣ анҷом дода мешавад. Ҳуҷҷатҳои дуруст ва бодикқат дар ҳолатҳои зӯроварӣ на танҳо барои таъмини расонидани кӯмаки тиббӣ ва ҳимояи ҳуқуқи ҷабрдида, балки барои ҳуди қорҳои тиб, ҳамчун нишондиҳандаи касбӣ дар вақти саривақтӣ ва суръати посух додан ба кӯмак ва ҳимоя бо усулҳои равонкунӣ ба мақомот / шӯъбаҳои лозима.

43. Роҳбари муассисаи тиббӣ ҳисоботи омори оид ба ҳолатҳои ба қайд гирифташудаи зӯроварӣ, ки дар он кӯмак ба қурбониёни ин муассиса дода шудааст омода месозад (нигаред ба Замимаи 5).

7. Вазифаҳои мақомоти судӣ тиббӣ дар ҳолатҳои зӯроварӣ

44. Тибби судӣ имкон медиҳад, ки проблемаҳои характери тибби-биологӣ, ки ба таҷрибаи судӣ вобастаанд ҳал намояд ва ҳулосаҳои илмиро бо маълумоти воқеӣ бо мақсади бунёди ҳақиқати иҷтимоӣ ҳуқуқӣ барорад. Натиҷаҳои санҷиши тиббии судӣ дар тафтиши ҷиноятҳо нисбат ба ҳаёт, саломатӣ ва шарафи шахс, далелҳоеро ташкил медиҳанд, ки бе мавҷудияти онҳо ҳуқуқҳои ҷабрдидагонии зӯроварӣ мушкилтар мегардад.

45. Хадамоти тиббии судӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ин – Маркази ташҳиси тиббӣ мебошад, ки аз шӯъбаҳои минтақавӣ воқеъ дар вилоятҳо ва як қатор минтақаҳои кишвар иборат аст. Ҳар як шӯъба ба мақомоти қорҳои дохилӣ, прокурорҳо, судҳо ва аҳолии маҳаллӣ хидмат мерасонад. Дар ин шӯъбаҳои ҳудудӣ, ҳам ҳуди **ҷабрдидагонии** зӯроварӣ ва сабтҳои тиббии онҳо тафтиш карда мешаванд. Дар сурати зӯровариҳои оилавӣ, мақомоти тибби-судӣ барои тасдиқ намудани ҷароҳатҳои ҷисмонӣ аз тарафи ҷабрдида гирифта, вазнинии ҷароҳатҳоро таҳлил ва кӯшиш мекунад, ки ҳамаи ҳолатҳои парванда бо истифода аз натиҷаҳои онҳо муайян карда шавад. Дар ҳама ҳолатҳои муайян намудани вазнинии ҷароҳатҳои ҷисмонӣ, қормадонии мақомоти тибби-судӣ бо тартиботи дохилӣ ва стандартҳои тасдиқнамудаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон амал мекунанд.

46. Экспертизаи судии шахсони зиндамонда ва ё сабти тиббии онҳо бо дархости мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, суд ва прокуратура амалӣ карда мешавад. Ҳамзамон, санчиши тиббии судиро ройгон ва бо талаби ҷабрдидаи зӯроварӣ, дар асоси ҳуччати расмии тасдиқкунандаи шахсият (шаҳодатномаи таваллуди кӯдак, шиноснома) иҷро кардан мумкин аст. Агар зарур бошад, духтур мурочиатро дар бораи таҳқиқот ё санчиши санчишӣ таҳия мекунад, ки дар он ҳамаи чароҳатҳои зикршуда ва вазнинии ҷабрдида ба ҳисоб гирифта мешавад, ки барои бақайдгирии ҳуқуқии амали содиршуда зарур аст. Ҳисоботи духтур мураттаб ба шахсе, ки дархости тафтишоти судии тиббиро дода мешавад. Ҷабрдида метавонад гузориши духтурро кунад ба шикояташ ба мақомоти корҳои дохилӣ, прокуратура ё суд ҳамроҳ кунад.

47. Риояи тавсифи зарар имкон медиҳад, ки мақомотҳои судӣ тавассути мақомоти тиббии суди вазъиятҳои барои таъқиби ҷиноятӣ дуруст ва пурра муҳим мебошанд устувор гардонанд.

III.8. Нақши муассисаҳои тиббӣ дар пешгирии зӯроварӣ

48. Роҳбари муассисаи тиббӣ гушаи маълумоти дар муассисаи тиббӣ дар ҷои кушод ва дастрас барои мизочон омода менамояд. Дар он натиҷаҳои оқибаҳои саломатӣ барои ҷабрдидагони зӯроварӣ, ҳуқуқҳои онҳо ба кумак ва ҳифз мутобиқи қонунгузорӣ бо нишон додани мақомотҳои, ки ба онҳо мурочиат карда метавонанд нишон дода мешавад.

49. Роҳбари муассисаи тиббӣ дар паҳн намудани варақаҳо, брошураҳо ва дигар маводи ҷопӣ ба мизочони муассисаҳои тиббӣ оид ба зӯровариҳои хонаводагӣ бо маълумот барои тамоси ташкилотҳо, дар ҳолати аз ҳушунат зарардидан мурочиат карда мешавад, мусоидат мекунад.

ҚИСМИ IV. БАҲОДИҲИИ ХАТАРҲО ВА БАНАҚШАГИРИИ БЕХАТАРИ БОЗРАВОНКУНИИ ҶАБРДИДАГОН БА ДИГАР ТАШКИЛОТҲО, КИ БА ЗАРАРДИДАГОНИ ЗҶУРОВАРҶ КУМАК МЕРАСОНАНД

Арзёбии беҳатарӣ ва банақшагирӣ раванди доимии кӯмак ба ҷабрдидагони зӯрварӣ тавассути муҳокимаи эҳтиёҷоти шахсии ӯ ва таҳқиқ кардани усулҳои паст кардани хатарҳои зӯрварӣ дар оянда мебошад. Кормандони тиббӣ метавонанд ба ҷабрдида кӯмак расонанд, ки нақшаи беҳатарии шахсии худро созад (ниг. Замимаи 2).

50. Барои расонидани кӯмаки ҳамаҷониба ва таъмини беҳатарии ҷабрдидагони зӯрварӣ ва бо ризоияти охири, коргарони тиббӣ вазифадор карда мешаванд, ҷабрдидагони зӯрвариро ба ташкилотҳое, ки ваколати кумак ва ҳимояи онҳоро доранд равона созанд. Дар ин ҳолат, корманди тиббӣ дар речаи равонасозӣ (ба замимаи 5), ки дар ҳуҷҷатҳои тиббӣ нигоҳ дошта шудааст, қайд менамояд.

51. Агар шахси зарардида барои гирифтани кӯмаки ҳимоя ва муҳофизат розӣ шавад, корманди тиббӣ ӯро ба ҳуҷраи кӯмаки тиббӣ ва иҷтимоӣ ба занҳое, ки аз зӯрварии зӯрварӣ зарар дидааст, (агар чунин беморхона ё беморхонаи клиникаи маҳаллӣ бошанд) ё паноҳгоҳҳо, хизматрасониҳои иҷтимоӣ, психологӣ, ҳуқуқӣ муҳофизат ва ғайра равона месозад.

52. Вазифаи кормандони соҳаи тандурустӣ шахси ҷабрдида аз зӯрвариро дар бораи хизматрасониҳои мавҷудаи тиббӣ, барои гирифтани ҳуҷҷати ҳулосаи тибби-судӣ, ки барои айбдоркунииҳои гунаҳкор заруранд, хабар медиҳад.

53. Бо талаби ҷабрдидаи зӯроварӣ, мутахассиси тиббӣ метавонад ба мақомоти корҳои дохилӣ оид ба далелҳои ошкоршудаи зӯроварӣ бо гирифтани розигии хаттии огоҳонидашуда аз ҷониби ҷабрдида хабар диҳад, ки бояд дар ҳуҷҷатҳои тиббӣ ба қайд гирифта шавад. Корманди тиббӣ ўҳдадор аст, ки ба мақомоти корҳои дохилӣ хабар диҳад, агар далелҳо барои расонидани зарар ба саломатии инсон дар натиҷаи рафтори ғайриқонунӣ ва ҷиноӣ расонида шуда бошанд. Дар сурати зӯроварӣ нисбат ба ноболиғ, ва ғавран-уд пас аз расонидани кӯмаки тиббӣ, корманди тиббӣ ўҳдадор аст ғавран ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, Комиссия оид ба ҳуқуқи кӯдак ё ба мақомоти васоят ва парасторӣ дар маҳалли истиқомат ва дар сурати маҳалли номаълуми истиқомат - ба Комиссияи Ҳуқуқи кӯдак дар назди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти маҳаллӣ дар маҳалли ҷойгиршавии муассисаи тиббӣ хабар диҳад.

54. Коргарони соҳаи тандурустӣ, ки ба аҳолии хизматрасониҳои тиббӣ мерасонанд ва метавонанд бо хусусияти фаъолияти худ, бо ҷабрдидагони зӯроварӣ рӯйхатро бо маълумоти алоқаи ташкилотҳо (дар ҳолати зарурӣ розигии ҷабрдида) ҷабрдидагони зӯровариро (мақомоти ҳифзи ҳуқуқ) равона созанд, таҳия ва навсозӣ намоянд-уд. (мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, паноҳгоҳҳо, ҳуҷраҳо барои кӯмаки тиббӣ ва иҷтимоӣ барои занҳое, ки аз зӯроварӣ ранҷ кашидаанд, бюро барои расонидани кӯмаки аввалияи ҳуқуқӣ, машваратҳои психологӣ, маркази таълимӣ барои калонсолон, марказҳои шугли аҳолий, ва ғ.) Роҳбари ҳар як муассисаи тиббӣ шахси масъулини масъули-уд масъулро барои тартиб додан ва мунтазам нав кардани рӯйхати ташкилотҳое, ки шумо метавонед ҷабрдидагони зӯроварии хонаводагиро равон кунед, иваз намояд.

55. Дар сурати мавҷуд будани гурӯҳҳои кори байниидоравӣ оид ба пешгирии ЗО дар мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ (дар ҷойи зисти шахси ҷабридида), корманди тиббӣ ҳамроҳӣ бо аъзоёни ин гурӯҳ дар ҳалли масъалаҳои ЗО иштирок мекунад, ба таъмини ҷуброни мураккаб ба шахси ҷабридида кӯмак мерасонад, ниёз дорад. Ҳангоми дархости ҳукуматҳои вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣ, роҳбари муассисаи тиббӣ ба кормандони муассисаи тиббӣ, ки ба гурӯҳҳои кори бисёрҷанбаи корӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ дар оила машғуланд, инчунин иштироки доимии худро дар ҷаласаҳои Гурӯҳи кори байниидоравӣ оид ба пешгирии ЗО мусоидат менамояд.

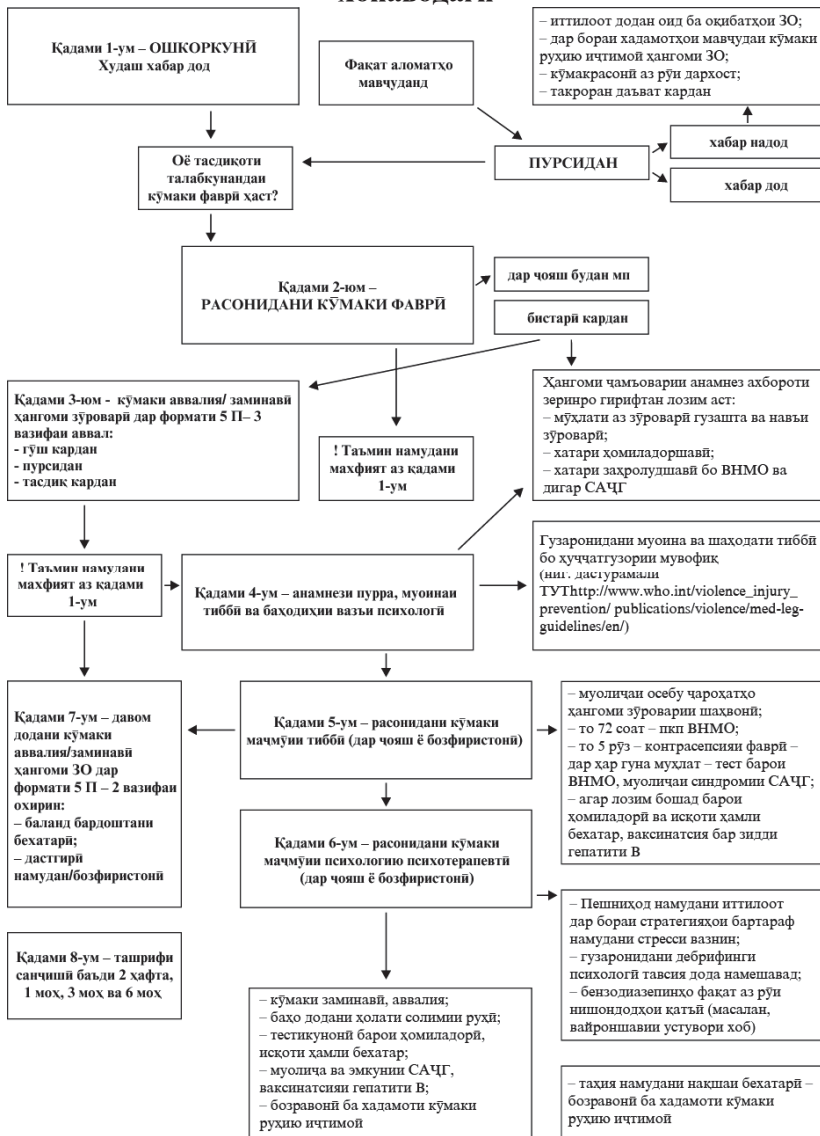
ҚИСМИ V. МУҚАРРАТОТИ ХОТИМАВӢ

56. Ҳангоми иҷрои вазифаҳои худ, кормандони соҳаи тандурустӣ талабот ба риояи муқаррароти қонун дар соҳаи мубориза бар зидди зӯрварӣ дар оила, риояи ҳуқуқҳои ҷабридидагон ва февран ба ҳодисаҳои зӯрварию гузориш ҷавоб медиҳанд ва мувофиқи ин Дастурамал амал мекунанд.

57. Роҳбари ҳар як муассисаи тиббӣ як шахси масъулро барои татбиқи ин Дастурамал ва такроран омузиши кормандон, таъин мекунад.

58. Риоя накардани (аз тарафи кормандони тиб) талаботи Қонун дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила ва маълумотҳои ин Дастурамал вайронкунии интизоми меҳнатӣ буда, мутобиқи қонунгузорию амалкунанда ба ҷавобгарии интизомӣ кашида мешаванд. Дар сурати иҷро накардан ё иҷрои номатлуби вазифаҳои хизматӣ дар ин ҳолат, сардори муассисаи тиббӣ бо роҳи муайян кардани сабаб ва шароитҳои иҷроӣ ӯҳдадорихоӣ вазифавии кормандони соҳаи тиб, тафтишоти хизматию дохилюро анҷом медиҳад.

Замимаи №1. Дастурамали қадам ба қадам барои кормандони тиббӣ оид ба воқуниш ба ҳодисаҳои зӯрварии хонаводагӣ

Замимаи 2:

Нақшаи фардии таъмин намудани бехатарии занони дучори зӯроварӣ дар оила гардида

Патсиент: _____ Корманди тиббӣ:

Сана: _____ Баҳодиҳии такрорӣ хатарҳо: (сана)

1. _____ Агар ба ман ё кӯдаконам дар хона хатар таҳдид намояд _____ ман _____ метавонам _____ равам ба/назди: _____ 1 _____

ё _____ (Ҳал кунед, ки Шумо ба куча рафта метавонед, ҳатто агар ба назаратон чунин намояд, ки зӯроварӣ дигар такрор намешавад).

2. _____ Дар ҳолати зӯроварӣ ё таҳдид бехатарона баромадан мумкин аст аз _____ (дар, тирезаҳо, лифт, зинапоя ё баромадгоҳи эҳтиётиро нишон диҳед).

3. _____ Ман метавонам оид ба зӯроварӣ ба шахсони зерин гӯям ва аз онҳо ҷеғ задани милитсияро хоҳиш намоям, агар онҳо аз хонаи ман доду фарёди шубҳанокро шунаванд: _____

4. _____ Ман метавонам истифода барам (аломат, калима) _____ ба сифати рамзи махфӣ бо кӯдаконам ё дӯстонам, то ин ки онҳо барои кӯмак даъват намоянд.

5. _____ Агар шарик/шавҳарам дигар бо ман зиндагӣ накунад, ман метавонам бехатарии шахсиамро дар хона таъмин намоям (кулфҳо, калидро иваз кунам, сигнализатсия монам) _____.

6. _____ Ман метавонам сумкаи худро бо тамоми чизҳои зарурӣ барои ҳолати фавран рафтан монам ҷой дар ҳавлӣ/хонаи шахси боваринок): _____

7. _____ Дар ҳолати фавран аз хона рафтан ба ман чизҳои зерин _____ лозиманд _____ (муҳтавии _____ сумка):
□□пул/нақдина □□хуччатҳо; □калиди эҳтиётӣ хона ва

мошин   сару либоси эхтиётї   ашёҳои беҳдошти шахсї   телефони мобилї, раќамҳои муҳими телефонї, вараќаи телефонї   дорухатҳои тиббї   хуччатҳои муҳим/вараќаҳо (вараќаи тиббї, хуччатҳои кӯдакон)   бозичаҳои дӯстдоштаи кӯдакон   дигар: _____

8.      Корманди тиббї ба ман гуфт, ки:   ман барои рафтори зӯроваронаи шарик/шавҳари худ ҷавобгар нестам, вале ман метавонам ҳал намоям, ки ҷї гуна беҳатариї худ ва беҳатариї кӯдаконамро баланд бардорам.   Ман ба ҷизи беҳтаре сазоворам: ману кӯдаконам барои беҳатар ва бе тарс зиндагонї кардан ҳақ дорем.   Зӯроварї қонунвайронкуниї ҷиддї мебошад ва ман метавонам дар ин бора ба милитсия хабар диҳам.   Таъинотҳои муҳофизатї вучуд доранд, ки барои таъмин намудани муҳофизати ҷабрдидагон аз зӯроварї дода мешавад ва ман медонам ба кучо мурочиат намоям (нишонї, телефон, шахси иртиботї:)

9.      Корманди тиббї пешниҳод намуд/мо маслиҳат кардем, ки барои ҳалли мушкилоти худ ман метавонам ба ташкилотҳои зерин мурочиат намоям, ки кӯмак мерасонанд: _____

10.      Ман метавонам нақшаи беҳатариї худро пинҳон намуда, худ ва кӯдакони худро дар фалон ҷой ба хатар дучор накунам: _____

Сарчашма: UNFPA. WAVE. ПУРЗЎР НАМУДАНИ НАҚШИ СИСТЕМАИ ТАНДУРУСТЎИ ҲАНГОМИ ВОКУНИШ БА ЗЎРОВАРИИ ГЕНДЕРЎ ДАР АВРУПОИ ШАРЎЎИ ВА ОСИЎИ МАРКАЗЎ. МАЧМЎАИ МАВОДҲО соли 2014
<http://eeca.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/WAVE-UNFPA-Report-RU.pdf>

Замимаи 3. Регистри мизочон – ҷабрдидагон аз аз зӯроварӣ дар оила

№	Сана ва вақти мурочиат	Ному насаби мизоч	Ҷойи истиқомат	Синну соли мизоч (сол)	Намуни зӯроварӣ (Зӯроварӣ дар оила – ҷисмонӣ, шахвонӣ, психологӣ; Зӯровари беруни аз оила – зӯровари шахвонӣ, фуруши одамон ба мақсади истифодаи шахвонӣ, дигар намуноҳои зӯроварӣ)	Муайян намунаҳои арзиши ҳар як намуни ҳизмат-расониҳо дар давраи бӯдубоши мизоч дар муассисаи тиббӣ ва маблағи умумӣ (баъди ҷавобшавии мизоч пур карда мешавад)	Ному насаби корман ди тиббие, ки дар регистр сабт намуна аст

Замимаи 4. Шакли бақайдгирии ҳодисаи зӯровари

<p>Шакли бақайдгирии ҳодисаи зӯроварӣ</p> <p>(МАХФӢ – ФАКАТ БАРОИ ИСТИФОДАИ ХИЗМАТИ. ДАР ҶЕВОНИ ОХАНИН/КУЛҒ КАРДА НИГОХ ДОШТА МЕШАВАД)</p>	
<p><u>№ бақайдгирии аввалия дар Регистри мизочон –ҷабрдидагон аз аз зӯровари дар оила :</u></p> <p><u>Сана ва вақти бақайдгирӣ:</u> _____</p> <p><u>мурочиат:</u> ☐ аввалия; ☐ дуюмбора; ; ☐ бисёрқарата; ☐ дигар (нишон дода шавад – масалан, аз шубъаи реаниматсияи фиристода шудааст ва ғайра)</p> <p><u>Номи корманди тиббие, ки шаклро пур кардааст:</u></p> <p><u>дигар шахсони хангоми машаваратдихӣ хузурдошта (ва ба мизочи кӣ мешавад):</u></p>	<p>Намуди зӯровари дучоршуда: Зӯроварӣ дар оила: ☐ зӯровари ҷисмонӣ дар оила; ☐ зӯровари шахвонӣ дар оила; ☐ зӯровари психологӣ дар оила; ☐ зӯровари иқтисодӣ дар оила; ☐ шаклҳои омехтаи зӯроварӣ дар оила . Зӯровари берун аз оила: ☐ зӯровари шахвонӣ; ☐ фуруши одамон ба мақсади истифодабарии шахвонӣ; ☐ фуруши одамон ба мақсади истифодабарии меҳнатӣ; ☐ дигар зӯроварӣ (нишон дода шавад): _____</p>
<p>I. ИТТИЛОТИ УМУМИ</p>	
<p><u>Ному насоби шахси ҷабрдида:</u></p> <p><u>Вазъияти оилавӣ:</u></p>	<p>Санаи таваллуд (рӯз/моҳ/сол): _____</p> <p>Шумораи кӯдакон: _____ (аз ҷумла дар лаҳзаи мурочиат бо патсиент ҳастан – ном, синну соли кӯдак : _____)</p>

<p>Қойи истиқомат:</p>	<p>Бо қор таъмин қарда шудаа: ☐ ҳа; ☐ не; ☐ номаълум</p>	
<p>Дар ҳолате ки агар патсиент ноболиғ бошад: Ному насаби волидон (ё васии) ҳангоми муоина хузурдошта ва № мактаб/муассисаи тарбиявӣ:</p>		
<p>II. ҲУҚАТҶУЗОРӢ МУТОБИҚИ НАМУДИ ЗӢРОВАРИИ РАСОНИДАШУДА</p>		
<p>1. ЗӢРОВАРӢ ДАР ОИЛА (Бандеро қайд намоед, ки зухуроти зӢрवारӣ дорад):</p>		
<p>ЗӢрवारии ҷисмонӣ дар оила (муоина):</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ доғҳои кабуд (қойи онҳо нишон дода шавад); ☐ гематомаҳо (қойи онҳо нишон дода шавад); ☐ шикастагиҳо (қойи онҳо нишон дода шавад); ☐ осеби сар (падида аниқ қарда шавад/нишон дода шавад, масалан, контузия/чунбидани мағзи сар /қайқунӣ, ҷарҳ задани сар ва ғайра /.); ☐ мӯйҳо қанда шудаанд 	<p>ЗӢрварии психологӣ дар оила (аз суҳанони ҷабрдида):</p> <p><i>Аломатҳои имконпазир:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ депрессия (мардумгурезӣ); ☐ ихтилолҳои когнитивӣ (хотира, барои равона қардани диққат қобилият надоштан); тарси қушта шудан (дар натиҷаи таҳдид аз қониби шахси зӢрवार); ☐ маҷбур қардан (майл намудани) ҳамсар ба худқушӣ; фикрҳои 	<p>ЗӢрварии шахвонӣ (амалҳои зӢрवारӣ аз тарафи ҳамсар; падар нисбати духтар; тағо нисбати ҷиян; дигар амалҳои зӢрварӣ дар байни аъзоёни оилаи дар як ҳавӣ зиндагиқунанда. Сабт бо суҳанони ҷабрдида баъди суҳбати бонзоқат нисбати далелҳо қарда мешавад :</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ воридшавӣ ба мақъад (Вайрон намудани суроҳии мақъад?: ☐ Ҳа; ☐ Не; ☐ Номаълум); ☐ муносибати шахвонии

<p>(қисми сар нишон дода шавад;</p> <p>☐ газидагиҳо (чойи онҳо нишон дода шавад;</p> <p>☐ сухтагиҳо (чойи онҳо нишон дода шавад);</p> <p>☐ захмдоркунӣ бо кор ё дар пӯст бо дигар ашёҳои буранда;</p> <p>☐ захмдоркунӣ бо яроқи оташфишон;</p> <p>☐ барқасд захролуд кардани хӯроки аъзоёни оила;</p> <p>☐ зоиши пеш аз муҳлат/бачапартой аз сабаби зарба;</p> <p>☐ дигар (нишон дода шавад):</p> <p><i>Ҳангоми мавҷуд будани ин ё дигар осеҳо корманди тиббӣ ба патсиентка гузаштани шаҳодати</i></p>	<p>худкушӣ (ҳат кашед);</p> <p>☐ тағйирёбии муносибат бо агрофиён (майли муошират надоштан; мардумгурезӣ, гум кардани шавқу ҳавас ба зиндагӣ/оянда);</p> <p>☐ зохир намудани стресси осебӣ (вайроншавии хоб, иштиҳо, ҳазми хӯрок, паст шудани худбаҳоидиҳӣ, боварӣ надоштан ба худ, тарс, асабоният, агрессивияти баланд);</p> <p>☐ ҳомиладории номатлуб аз сабаби манъ кардани ҳамсар барои истифода бурдани воситаҳои контрацептивӣ ё маҷбур кардан барои исқоти ҳамл;</p> <p>☐ дигар (нишон дода шавад):</p>	<p>даҳонгузар;</p> <p>☐ дихилкунии дохилимаҳбалӣ (аз ҷумла бо истифодаи ашёҳо).</p> <p>(Вайрон намудани бутунияги маҳбал, гарданаки бачадон ?; ☐ Ҳа; ☐ Не; ☐ Номаълум; Агар номаълум бошад оё хунравиҳои (ғайриҳайзӣ) баъди (зуровариҳои шахвонӣ чой доштанд?</p> <p>☐ Ҳа; ☐ Не);</p> <p>☐ дигар (нишон дода шавад):</p> <p>Рузи аввали ҳайзи охирын:</p> <p>Оё тухмгузорӣ дар роҳҳои таносули зан вучуд дошт ?</p> <p>☐ Ҳа; ☐ Не; ☐ Номаълум.</p> <p>Агар <u>ҲА/ННОМА ЬЛҮМ</u>, оид ба контрацепсияи фаврӣ машварат додан лозим аст.</p> <p><i>Агар ИНТЕСТ чой дошта</i></p>
---	---	--

<p><i>тиббиро тавсия менамояд (ҳатто агар вай ҳанӯз дар бораи шаходат дар суд қарор накарда бошад). Ҳангоми мавҷуд будани осебо аз корд/захми тир, ки ба ҳаёт таҳдид мекунанд/зарари ҷиддӣ мерасонанд корманди тиббӣ барои хабар расонидан ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ вазифадор аст (ҳатто бе ризоияти ҷабрдидагон).</i></p>	<p><i>Ҳангоми таҳдиди аз ҷониби зӯрвар барои кушитани патсиентка, мачбур намудани вай барои худкушӣ корманди тиббӣ барои хабар додан ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ вазифадор аст ((ҳатто бе ризоияти ҷабрдидагон)). Ҳангоми дар осебдидагон мавҷуд будани кушишҳои худкушӣ корманди тиббӣ барои алоқа намудан бо психолог ё равоншизик барои гузаронидани муолиҷаи асаб ё доругӣ инчунин андешидани чораҳои бехатарии пешгирӣ намудани худкушӣ дар хонаи истиқомати шахси ҷабрдида вазифадор аст).</i></p>	<p><i>бошад: роҳбари Комиссияи ҳуқуқҳои кӯдак дар ҷойи истиқомат хабардор карда мешавад ва кӯдак барои шаходати тиббӣ фиристода мешавад (бо ҳамроҳӣ намудани волидон ё васӣ). Ҳорманди тиббӣ ба патсиентка гузаитани шаходати тиббиро пешниҳод мекунад ((ҳатто агар вай ҳанӯз дар бораи шаходат дар суд қарор накарда бошад)).</i></p>
---	--	--

2. ЗҮРОВАРИИ БЕРУН АЗ ОИЛА

(Агар зани ҷабрдида нобилиг бошад, ҳузур доштани волидон (модар) ё васӣ, ҳангоми шубҳа намудани иштироки волидон дар зӯроварӣ – намояндаи Комиссияи муҳофизати ҳуқуқи кӯдак (беҳтараш ба мисли ҷинси кӯдак) дар назди ҳукумат (дар ҷойи муассисаи тиббӣ) ҳатмӣ аст)

А) Зӯроварии шаҳвонӣ (таҷовуз ба номус):

Сабти зӯроварии содиришудаи шаҳвонӣ аз рӯи суҳанони ҷабрдида бо ризоияташ дар доираи суҳбати боназокатона оид ба саломатӣ/нороҳати маҳрамона дар қисмати гениталӣ ҳамчун натиҷаи зӯроварӣ гузаронида мешавад.

воридшавии мақъадӣ → (Вайрон намудани бутунияти сӯроҳии мақъад?: Ҳа; Не; Номаълум);

муносибати даҳонии шаҳвонӣ;

воридшавии дохилимаҳбалӣ (аз ҷумла бо истифодаи ашҳо):

→ Вайрон намудани бутунии пардаи бакорат? Ҳа; Не; Номаълум; Агар номаълум бошад, оё хунравиҳои (ғайриҳайзӣ) баъди ходисаи зӯроварӣ ҷой доштанд: Ҳа; Не; Номаълум);

→ Вайрон намудани бутунии маҳбал/гарданаки бачадон?: Ҳа; Не;

Номаълум; Агар номаълум бошад, оё хунравиҳои (ғайриҳайзӣ) баъди ходисаи зӯроварӣ ҷой доштанд: Ҳа; Не; Номаълум);

дигар (нишон дода шавад):

Рӯзи аввали баъди ҳайз (рӯз/моҳ/сол):

Mensis дар вақти ходиса: Ҳа; Не; Номаълум

Оё тухмгузорӣ дар рохҳои таносули зан/духтар буд?

Ҳа; Не; Номаълум. → Агар Ҳа/Номаълум ва зан воситаҳои пешгирии ҳамро истифода намебарад/спирал надорад, дар бораи имконияти истифодаи контрацепсияи фаврӣ машварат додан лозим аст.

мавҷудияти ҳомиладорӣ: Ҳа; Не; Номаълум. Агар ҳомиладорӣ бошад – шумораи ҳафтаҳо чӣ қадар аст? – ҳафта

Санаи алоқаи охиринаи чинсӣ (бо ризоияти шарикӣ маҳрам) дар муддати ҳафта то зӯрварӣ (рӯз/моҳ/сол):

Агар зӯрварию шахвонӣ на зиёда аз 72 соат пештар рӯй дода бошад ва ҷабрдида душ қабул накардааст/гампон/зермонак истифода набурддаст, вайро дар бораи имконияти гузаронидани шаҳодати тиббӣ огоҳ кардан лозим аст, хангоми ризоияти ҷабрдида бошад ба наздиктарин шӯбаи экспертизаи судию тиббӣ мефиристанд.

Оё шаҳси зӯрвар рифола истифода бурдааст? Ҳа; Не; Номаълум. → Агар Ҳа/Номаълум, дар бораи тадқиқотҳои мавҷуд будани бемориҳои бо роҳи алоқаи чинсӣ гузаранд машварат додан лозим аст, хангоми бемориҳои тасдиқшуда бошад – кумак расонидан барои машварат бо гинеколог/венеролог оид ба муолиҷа.

*Агар чабрдида кӯдак бошид – ҳамчунин пурсед: Оё чунин ҳодиса пештар рӯй дода буд? Кай бори аввал? Чунин ҳодиса чӣ қадар давом карда истодааст? Кӣ инро содир намудааст? Оё шахси мазкур ба мисли пештара таҳдид мекунад? Ҳамчунин боназокатона оид ба хунавши вагиналӣ ё хунавши рӯдаи мустақим пурсед то: оё ҳангоми роҳгардӣ ё қазои ҳоҷат ё пешобкунӣ дард вучуд дорад, оё нишонаи обиятҳо ё ягон хел аломату падидаҳои дигар вучуд дорад?
Сабтҳоро (аз рӯи суҳанони чабрдида) дар ин ҷо навсид (аз ҷумла даст кашидани шахси чабрдида аз суҳбат):*

Б) Дигар намуҳҳои зӯроварӣ (нишон дода шавад):

III. МУОИНАИ ПЕШАКИИ ТИББӢ (азназаргузаронӣ)

*Нишондиҳандаҳои ҷисмонӣ. Дар пиктограммаи заммишавандаи бадан ҷойгиришави ҳамаи захмҳо, доғҳои кабуд, харошҳоро нишон диҳед.
Андоза, навъ, ранг, шакл ва дигар хусусиятҳои хос. Мушоҳидаҳоро ба таври муқаррарӣ навсид, вале онҳоро шарҳ надихед.*

Намуҳи зохири (либос, мӯй, ихтилоли маълуми ҷисмонӣ ё руҳӣ):

Ҳолати руҳӣ (оромӣ, гирёнчакӣ, асабоният, омодагӣ барои ҳамкорӣ, афсурдаҳоли, дигар):			
Басомади набз:	Фишори хун:	Басомади нафаскашӣ:	Ҳарорати бадан:
Сар ва рӯй:			
Қафаси сина:	Қовокии шикам (мавҷудияти доғи захм):		
даст:	Пой:		
Даҳон ва бинӣ:	Тахтапушт (мавҷудияти доғи захм):		
Гардан:	(Аз тарафи гинеколог/пратолог гузаронида мешавад, ва танҳо дар ҳолати зӯрварии шахвонӣ дар/берун аз оила ва фуруши одамон ба мақсади истифодабарии шахвонӣ, гузаронида мешавад /): Маҳбал ва пардаи бакорат: Гарданаки бачадон: Сурињо: Суроҳии мақъад: Муоинаи дудаста (ба воситаи рӯдаи мустақим ва маҳбал):		
Мушкилоти мушоҳидашавандаи саломатӣ:			
Пайдидаҳои аллергия:			
Муолиҷаи ҷорӣ:			

IV. ТАДҚИҚОТҲОИ ТИББИИ ГУЗАРОНИДАШУДА

Дар доираи таҳқиқотҳои лаборатории муассисаҳои тиббӣ ва натиҷаҳои он қайд намоед:

таҳлилҳо омухта/ озмоишҳо ба лаборатория фиристода шудаанд:	Натиҷаҳо:

V. БОЗРАВОНИИ ШАХСИ ОСЕБДИДА БАРОИ ҚҶМАКИ МИНБАЪДА

муолиҷа ва бозравонӣ аз тарафи корманди тиббӣ:	РИЗОИЯТИ ҷабрдида барои бозравонӣ:	
	ҲА	НЕ
Мақомоти экспертизаи судию тиббӣ	☐ ҲА ☐ НЕ	☐ ҲА ☐ НЕ
Муолиҷа ва пешгирии САҶИ	☐ ҲА ☐ НЕ	☐ ҲА ☐ НЕ
Дистансери пӯсту зуҳравӣ	☐ ҲА ☐ НЕ	☐ ҲА ☐ НЕ
Маркази СПИД барои	☐ ҲА ☐ НЕ	☐ ҲА ☐ НЕ

пешгири						
баъдииртиботи ВНМО	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Контрасепсияи маҷбурий	☐	☐	☐	☐	<i>Кадам контрасепсия нишон дода шавад</i>	☐
Қоркарди захм	☐	☐	☐	☐		☐
Пешгири бар зидди кузоз	☐	☐	☐	☐		☐
Даъват намудани инспектори милитсия барои чорабиниҳои амалиётиву тафтишотӣ	☐	☐	☐	☐	<i>Натиҷаи даъват/шахси масъул нишон дода шавад</i>	☐
Даъват намудани волидон (агар ин бо кӯдак рӯй дода бошад)	☐	☐	☐	☐	<i>Агар васило/Комиссияи ҳуқуқи кӯдак ҷалб шуда бошад, нишон дода шавад</i>	☐
Бозравонӣ ба мақомоти ҳифзи иҷтимоии аҳолии назди ҳукумати маҳаллӣ	☐	☐	☐	☐	<i>Номи мақомоти ҳифзи иҷтимоӣ</i>	☐
Бозравонӣ ба сарпаноҳгоҳ барои ҷабрдидагони зӯрварӣ	☐	☐	☐	☐	<i>Санаи бозфиристонӣ ва телефони сарпаноҳгоҳ нишон дода шавад</i>	☐
Бозравонӣ ба ташкилоти ҷамъиятӣ/Маркази	☐	☐	☐	☐	<i>Санаи бозфиристонӣ, номи ташкилот ва телефони роҳбар нишон дода шавад</i>	☐

бухронӣ/бюрои кӯмаки хукукӣ					
Барои машваратдихӣ дар доираи Телефони Боварӣ фиристода шуд Телефона Доверия	☐	☐	☐	<i>рақам ва сана нишон дода шавад:</i>	☐
Ба ___ фиристода шуд (нишон диҳед)	☐	☐	☐	<i>Тел. Шахси иртиботӣ:</i>	☐

Ҳамаи ташкилотҳои иртиботдошта бо суроға/рақами телефони тамос дар шакли ҳагтӣ ба шахси ҷабрида дода шудаанд.

Шакл аз тарафи корманди тиббӣ пур карда шудааст (Ном ва вазифа бо ҳарфҳои чопӣ нишон дода шавад):

Имзои корманди тиббӣ: _____

Ному насаб ва имзои мизоч (ё васии ӯ): _____

Замимаи 5
 Шақли намунавии
 Варақаи баҳисобгирии ҳолатҳои
 зӯрварӣ дар оила

ВАРАҚАИ БАҲИСОБГИРИИ ЗҶРОВАРӢ ДАР ОИЛА

Номи муассиса/ташкилоте, ки баҳисобгириро тартиб медиҳад:

Шаҳр/ноҳия, вилоят, ҷамоати шаҳраку дехот:

№	2	3	4	5	6	7	8						9				10					
							8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
	Ному насаб	Санаи мурчиат	Ҷинс	Синну сол*	Вазъи оилави*	Ҷои истиқомат ва рақами телефон*	Бекор*	Донишҷу/ хонадла	Хонашин	Ҳизматчи	Коргар	Дигар (иншон дода шад)	Шахси зарардида аз зӯрварӣ дар оила*	14	15	16	17	18	19	20	21	
													Шахси зарардида шахсан мурчиат карадаст аз тарафи дигар ташқиқот равона карда шудааст									
													Намули зӯрварӣ дар оила									
													Тақриршавии зӯрварӣ дар оила*									

Ташкилоте, ки шахси зарардида аз зӯроварӣ дар оила ба онҳо равона карда шудааст										Дигарҳо (нишон диҳед)	Паноҳгоҳ	Хадамоти иҷтимоӣ (кадомаш)	Марказҳои ёрии психологӣ ва ё ҳуқуқӣ	Мақомоти шугли аҳолии	Марказҳои таълимӣ барои калонсолон	Муассисаи танлурусти	Шӯъбаҳои ҚЗСО	ШКД / ҳуҷра оид ба пешгирии зӯроварӣ дар оила	Дигар (нишон диҳед)			
Намуди хизматҳои расонидашуда ба шахси зарардида аз зӯроварӣ дар оила										Боқортаъминкунӣ	Қасбомуъза	Қумаки иҷтимоӣ (пул ё модӣ)	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза	Қасбомуъза
Иҷтимоӣ	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40			
		Тиббӣ	Ҳуқуқӣ / юридикӣ	Равонӣ / маънавӣ	Ислоҳи рафтори таҷувҷор	Паноҳгоҳ	Қумаки иҷтимоӣ (пул ё модӣ)	Қасбомуъза	Боқортаъминкунӣ	Дигар (нишон диҳед)	ШКД / ҳуҷра оид ба пешгирии зӯроварӣ дар оила	Шӯъбаҳои ҚЗСО	Муассисаи танлурусти	Марказҳои таълимӣ барои калонсолон	Мақомоти шугли аҳолии	Марказҳои ёрии психологӣ ва ё ҳуқуқӣ	Хадамоти иҷтимоӣ (кадомаш)	Паноҳгоҳ	Дигарҳо (нишон диҳед)			

*

**

Дар лаҳзаи муроҷиати / ба қайдгирии зарардидаи зӯроварӣ дар оила
Варақа бояд дар чевони оҳанин (сейф) нигоҳ дошта шавад ва дастрасӣ ба Варақаро
роҳбари муассисаи хадамоти иҷтимоӣ низ бояд дошта бошад.

Ному насаб ва вазифаи шахси масъуле, ки Варақаи баҳисобгириро тартиб медиҳад ва оид
ба нигоҳдории махфияти маълумотҳои шахсии дарҷгардида масъул мебошад:

*Шакли намунави ҳисоботи оморӣ
оид ба ҳолатҳои бақайдгирифташудаи
зӯроварӣ дар оила*

ҲОЛАТҲОИ БАҚАЙДГИРИФТАШУДАИ ЗӢРОВАРӢ ДАР ОИЛА

Давраи ҳисоботи: _____ (ҳисоботи

семоҳа ё солона нишон дода шавад)

Ташкилот/ муассисае, ки ҳисоботро

пешниҳодменамояд:

Шаҳр/ноҳия, вилоят: _____

Шумораи ҳолатҳои бақайдгирифташудаи зӯроварӣ дар оила дар давраи ҳисоботӣ:	Синну сол*:		Такроршавии зӯроварӣ дар оила*		Намуди зӯроварӣ дар оила*		Шугли шаҳси ҷабрдида аз зӯроварӣ дар оила*		Намуди кӯмаки ба ҷабрдида аз зӯроварӣ дар оила расонидашуда																	
	1 то 18-сола	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
А) Ҳамагӣ:																										
Б) занҳо:																										
В) мардҳо:																										
Г) кӯдакон:																										

Шумораи ҳолатҳои бақайдгирифташудаи зӯрварӣ дар оила дар давраи ҳисоботӣ:	Ташкилоте, ки шахси зарардида аз зӯрварӣ дар оила ба онҳо рағбона карда шудааст																	
	26	ШКД/хуҷраи пешприкунандаи зӯрварӣ	27	Шӯъбаҳои ҚДЖС	28	Муассисаи танзурӯстӣ	29	Мақомоти шутғии аҳолии	30	Маркази машваратӣ рағбонӣ	31	Ҳадамоти иҷтимоӣ	32	Дипар	33	Панҷоҳгоҳ	34	Дипар (ишон дода шавад)
	А) Ҳамагӣ:																	
	Б) Занҳо:																	
	В) Мардон:																	
	Г) Қуддагон:																	

* Дар лаҳзаи муроҷиати / ба қайдгирии зарардидаи зӯрварӣ дар оила.
 ** Варақа бояд дар чевони оҳанин (сейф) нигоҳ дошта шавад ва дастрасӣ ба Варақаҳо роҳбари муассисаи ҳадамоти иҷтимоӣ низ бояд дошта бошад.

Санаи пешниҳоди ҳисобот:	Ному насаб ва вазифаи шахси масъул, ки шакли ҳисоботи оморӣ мазкурро тартиб додааст:
«__» _____ соли 20__	№ телефони _____
Ному насаби роҳбари ташкилот/муассиса, имзо, муҳр: _____	